

ข้อเสนอ “ช่อง 11 ใหม่”

วรากรณ์ สามโกเศศ

วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2552

หน้า 6

คำกล่าว “โทรทัศน์ ช่อง 11 กำลังจะมีการเปลี่ยนแปลง” ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะเกือบทุกรัฐบาลก็มีการพูดถึงเรื่องนี้และมีการเปลี่ยนแปลงแต่มีได้เป็นไปในทิศทางที่ควรจะเป็น ครั้นล่าสุดดูที่ท่าว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงจริงและเป็นไปในทิศทางที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

เมื่อรัฐบาลของนายทศพร อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เข้ามาบริหาร รัฐมนตรีสาขาศาสนา วัฒนธรรม ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ผู้รับผิดชอบประชาสัมพันธ์ซึ่งช่อง 11 สังกัดอยู่ก็มีความคิดที่จะปฏิรูปสื่อภาครัฐให้ไปในทิศทางที่นักวิชาการพูดกันมานานคือเป็นสื่อของรัฐ มิใช่สื่อของรัฐบาล

ในการนี้ได้แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาแนวทางการปฏิรูปสื่อภาครัฐขึ้นโดยมีผู้เขียนเป็นประธานกรรมการ และมี ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ดร.วิลาสินี อดุลยานนท์ ดร.วิทยา กุลสมบูรณ์ รศ.มาลี บุญศิริพันธ์ คุณธรรมนิจ สุมันตกุล คุณวัลลภ ตั้งคนานุรักษ์ คุณสมหมาย ปาโรจฉัตร คุณวสันต์ ภัยหลิกสิทธิ์ คุณภัทรระ คำพิทักษ์ คุณไพโรจน์ พลเพชร ดร.อนุสรณ์ ศรีแก้ว รศ.รัชณี วงศ์สมิตร และ คุณวิทเณทร์ มุตตามระ เป็นกรรมการ

“ช่อง 11” เป็นเรื่องแรกที่คณะกรรมการได้ศึกษาและมีข้อเสนอแนะให้รัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปในเวลา 3 เดือนเศษคณะกรรมการ ได้ประชุมกัน 9 ครั้ง รับฟังความเห็นจากท่านผู้รู้ในเรื่องสื่อ 1 ครั้ง และรับฟังข้อคิดเห็นครั้งใหญ่จากทุกส่วน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคมที่ผ่านมา

ผมขอแนะนำข้อเสนอแนะปฏิรูปช่อง 11 มาเรียบเรียงเป็นคำถามคำตอบ ดังต่อไปนี้

ทำไมต้องปฏิรูป ช่อง 11?

ช่อง 11 เป็น “ลูกฟุตบอลทางการเมือง” มาทุกยุคทุกสมัย ล่าสุด ในรัฐบาลชุดคุณสมัคร สุนทรเวช ได้เปลี่ยนเป็น NBT ด้วยตัวอักษรใหญ่สีแดงบนหลังคาสถานี ดังที่ทราบกัน ช่อง 11 สร้างขึ้นด้วยเงินภาษีอากรจึงควรเป็นสถานีเพื่อประโยชน์ของรัฐหรือประชาชน มิใช่สถานีเพื่อเชียร์รัฐบาล

สมัยก่อนมนุษย์เราแยกไม่ออกระหว่าง “รัฐ” กับ “รัฐบาล” การมีสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์เพื่อเชียร์รัฐบาลเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก แต่เมื่อมีนักวิชาการในระดับสากลชี้ให้เห็นถึง ข้อแตกต่าง (“รัฐ” นั้นอยู่เสมอ แต่ “รัฐบาล” เปลี่ยนไปมาขึ้นอยู่กับว่าใครมีเสียงในสภาวามากที่สุด การเชียร์บางรัฐบาลให้อยู่ยาวนานที่สุดอาจเป็นผลร้ายที่สุดสำหรับประชาชนก็เป็นได้)

บทบาทของสถานีที่สร้างขึ้นมาจากเงินของประชาชนจึงจำต้องเปลี่ยนไป ดังเราเห็น BBC ของอังกฤษ หรือ ABC ของออสเตรเลีย NHK ของญี่ปุ่น ฯลฯ

ทราบที่ช่อง 11 สบายอยู่แทบแก่นักการเมือง เพราะสถานีขึ้นกับกรมประชาสัมพันธ์ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล จึงไม่มีทางที่จะเป็นอิสระ ดำเนินการไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริงได้เลย ในอดีตอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ถูกเปลี่ยนไม่รู้กี่ครั้งอันเป็นผลจากการเสนอเนื้อหาของช่อง 11

นอกจากนี้ช่อง 11 ยังเป็น “เหมือง” ของการแสวงหาผลประโยชน์โดยกลุ่มธุรกิจมายาวนานอีกด้วย

แนวคิดหลักในการเปลี่ยนแปลงช่อง 11?

คณะกรรมการมีแนวคิดหลักว่า

(1) ปฏิรูปช่อง 11 ให้กลับไปสู่วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งครั้งแรกเมื่อ 21 ปีก่อน โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์

(2) ปรับพันธกิจจากการเป็นสถานี “เพื่อการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ของรัฐ” ในตอนแรกตั้งไปสู่การเป็น

สถานี "เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ บริการข้อมูลข่าวสาร ภาครัฐ และการพัฒนาประชาธิปไตย"

(3) ปรับไปสู่บริการสาธารณะตามใบอนุญาตประเภทหนึ่ง (ส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเกษตร และการส่งเสริมอาชีพอื่นๆ สุขภาพอนามัย กีฬา และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน) และ/หรือประเภทที่สาม (กระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และรัฐสภา กับประชาชน การกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่และให้การศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บริการข้อมูลข่าวสาร อันเป็นประโยชน์สาธารณะแก่คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่มความสนใจที่มีกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะอื่น)

ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ.2551

โครงสร้างองค์การของช่อง 11 ใหม่?

ในระยะสั้นควรแปลงสภาพจากหน่วยราชการเป็น องค์การมหาชนตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ.2542 โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกาได้ ก่อนที่จะ เปลี่ยนไปสู่การออกกฎหมายเพื่อตั้งองค์การนี้เป็นการ เฉพาะภายใน 3 ปี โครงสร้างและที่มาของคณะกรรมการ ของสถานีต้องเป็นไปเพื่อสร้างความเป็นอิสระแก่องค์การ ให้ยากต่อการแทรกแซงโดยฝ่ายการเมืองและการ แสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจโดยไม่ชอบ โดยมี คณะกรรมการกำกับดูแลให้องค์การปฏิบัติตามพันธกิจ

อย่างไรก็ดี การป้องกันการแทรกแซงโดยฝ่ายการเมือง ทำได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะรัฐบาลสามารถออกพระ รราชกฤษฎีกายุบหรือเปลี่ยนแปลงช่อง 11 ได้เสมอ และ ถึงแม้จะเป็นพระราชบัญญัติแล้วก็ยังสามารถแก้ไข องค์การได้ด้วยการออกพระราชบัญญัติฉบับใหม่

การเป็นหน่วยงานพิเศษหรือหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ (SDU) ดังที่เคยเสนอในสมัยก่อนล้วนต้องขึ้นอยู่กับ การควบคุมของกรมประชาสัมพันธ์ทั้งสิ้น การแทรกแซงจึง ทำได้โดยง่าย ส่วนการเป็นรัฐวิสาหกิจนั้นพันธกิจของ ช่อง 11 ใหม่ไม่สอดคล้องเพราะไม่แสวงหากำไรดังเช่น ช่อง 9 ที่เป็นรัฐวิสาหกิจ

รายการช่อง 11 มีหน้าตาอย่างไร?

เวลาของรายการควรจัดสรรด้วย

(ก) ร้อยละ 30 ให้แก่การส่งเสริมการเรียนรู้ อันได้แก่ เสริมการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รายการสารคดี ความรู้ และสารบันเทิงเพื่อการเรียนรู้

(ข) ร้อยละ 40 เพื่อข่าวและบริการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ อันได้แก่ ข่าวสารจากรัฐบาล หน่วยราชการ หน่วยการ ปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและ เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

(ค) ร้อยละ 30 เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยอันได้แก่ กิจกรรมของรัฐสภา การประชาพิจารณ์ การประชุม สาธารณะ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีและฝ่ายค้าน รายการ ขององค์การปกครองท้องถิ่น ชุมชน ฯลฯ โดยมุ่งให้ทุก ส่วนไม่ว่าใหญ่หรือเล็กได้มีเวที

"ช่อง 11 ใหม่" ควรผลิตรายการข่าวเองเป็นหลัก โดย แตกต่างจากข่าวของสถานีอื่น ต้องเน้นข่าวราชการที่ เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่น การประชุม คณะรัฐมนตรี รัฐสภา กรรมาธิการชุดต่างๆ การตัดสิน คดีสำคัญของศาล การจัดซื้อจัดจ้างที่สำคัญของภาครัฐ ข่าวขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการอื่นๆ ฯลฯ นอกจากนี้สามารถร่วมผลิตรายการกับภาคเอกชน อย่างโปร่งใส

สำหรับคณะกรรมการกำหนดนโยบายและควบคุมกำกับ การดำเนินงานของสถานีนั้นประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งองค์กรต่างๆ เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภา พัฒนาการเมือง สหพันธ์องค์การผู้บริโภค สภา ทนายความ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ฯลฯ เป็นผู้ เสนอชื่อ ซึ่งต้องเป็นบุคคลอื่นที่มีใช้กรรมการขององค์กร ตนเองและมีความรู้ความสามารถในสาขาที่ระบุให้

นอกจากนี้ มีกรรมการอีกส่วนที่เป็นโดยตำแหน่งจาก ภาครัฐ ทั้งนี้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธาน กรรมการ ผู้อำนวยการมาจากการสรรหาและแต่งตั้งโดย คณะกรรมการชุดนี้

จะเอาเงินทองจากที่ไหนมา?

รายจ่ายประมาณปีละ 660 ล้านบาท ซึ่งรายรับมาจาก

งบประมาณสนับสนุนโดยตรงจากภาครัฐ 280 ล้านบาท ต่อปี (ในยอดเงินนี้ปัจจุบันก็ต้องจ่ายให้แก่ช่อง 11 อยู่แล้ว) ส่วนที่เหลือหาได้จากการโฆษณาและ ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐอื่นๆ ซึ่งแต่ละปีใช้ จ่ายเงินในส่วนนี้นับหมื่นล้านบาท (รัฐควรมีนโยบายให้ หน่วยงานของรัฐโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านช่อง 11 อย่างน้อยตามสัดส่วนที่กำหนด)

ช่อง 11 ปัจจุบันมีบุคลากรจำนวนไม่น้อยที่มีความรู้ ความสามารถอยู่แล้ว "ช่อง 11 ใหม่" จะโอนบุคลากร และคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมโดยให้ทางเลือกแก่ บุคลากรที่เหลืออยู่ให้อยู่ในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ เช่นเดิม

และในช่วง 3 ปีแรกอาจใช้วิธียืมตัวมาปฏิบัติงานก่อน ค่าตอบแทนบุคลากรควรอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับอัตรา ของอุตสาหกรรมมากขึ้น

ช่อง 11 ใหม่จะไม่ซ้ำซ้อนกับ TV Thai?

TV Thai เป็นสื่อสาธารณะที่แปลงร่างจาก ITV เดิมซึ่ง ละเมิดข้อสัญญาไม่จ่ายเงินสัมปทาน เกิดขึ้นได้เพราะ ความมุ่งมั่นของคุณหญิงทิพาวดี เมฆสุวรรณ และความ เอาใจจริงของนายฯ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ที่ ต้องการให้เกิดทีวีสาธารณะเพื่อเป็นประโยชน์ของ ประชาชน

TV Thai ที่ดีวันดีคืนในปัจจุบันนั้นมุ่งสนับสนุนการ พัฒนาสังคมที่มีคุณภาพและคุณธรรม บนพื้นฐานของ ความเป็นไทย ให้ความรู้แก่ประชาชน ฯลฯ แต่ต่างจาก ช่อง 11 ใหม่ ที่มุ่งการส่งเสริมการเรียนรู้ (ร้อยละ 30) ให้ชาวสารธารณาการ (ร้อยละ 40) และส่งเสริม ประชาธิปไตย (ร้อยละ 30) โดยกระทำในรูปแบบที่ ต่างกัน 2 สถานีจะเสริมกันให้ประโยชน์แก่ประชาชน อย่างครบถ้วน

หากท่านผู้อ่านมีความเห็นอย่างใดต่อข้อเสนอนี้ คณะกรรมการยินดีรับฟังเสมอ โปรดแสดงความคิดเห็นได้ที่ www.prd.go.th